

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД «БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ
КИЇВСЬКИЙ МІСЬКИЙ КРИЗОВИЙ ЦЕНТР «СОЦІОТЕРАПІЯ»
ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ «АНКОР»
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК імені СТЕФАНА БАТОРІЯ
(Республіка Польща)

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ОСОБИСТОСТІ
В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

08 жовтня 2024 року, м. Київ

УДК 155.9

Збірник тез наукових доповідей Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Соціально-психологічна підтримка особистості в умовах суспільних трансформацій» 08 жовтня 2024 року. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2024. 161с.

Друкується за рішенням Вченої ради
Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Протокол № 11 від 21.11.2024 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Оксана СЕРГЕСЕНКОВА, завідувач кафедри психології особистості та соціальних практик Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, професор.

Олена ЛИТВИНЕНКО, завідувач кафедри практичної психології Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, доцент.

Ірина МУЗИЧЕНКО, заступник декана з науково-педагогічної та соціально-гуманітарної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Олена СОРОКІНА, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат психологічних наук, доцент.

Ярослав КОРКОС, викладач кафедри практичної психології Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор філософії з спеціальності 053 Психологія.

Ганна СОБЧАК, викладач кафедри практичної психології Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти.

У збірнику тез наукових доповідей висвітлено наукові та прикладні аспекти соціально-психологічної допомоги особистості; соціально-психологічну допомогу постраждалим під час кризових подій та військового конфлікту; особливості психологічної культури та просвіта у воєнний та повоєнний час; психологічну парадигму у розбудові інклюзії в освітньому просторі.

© Факультет психології,
соціальної роботи та
спеціальної освіти

О. А. Сорокіна, О. М. Кушнір ПСИХОПРОФІЛАКТИКА СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.....	121
О. П. Таран, А. С. Блажко ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	123
О. П. Таран, Н. В. Панченко ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ СИМВОЛДРАМИ У СУПРОВІД КЛІЄНТІВ З ПАНІЧНИМИ АТАКАМИ.....	124
О. Р. Ткачишина ДО ПРОБЛЕМИ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я.....	126
О. Р. Ткачишина, І. С. Контар АРТ ТЕРАПЕВТИЧНІ ПРАКТИКИ В РОБОТІ З ОСОБАМИ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	128
К. Ю. Хорошун ПАРАСОЦІАЛЬНІ СТОСУНКИ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ШАНУВАЛЬНИКІВ КОРЕЙСЬКОЇ ХВИЛІ В УКРАЇНІ.....	129
Л. Шинкарьова РОЗВИТОК АДАПТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДРУЖИН УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ.....	131

СЕКТОРАЛЬНА ДИСКУСІЯ 3. ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОСВІТА У ВОЄННИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ЧАС

Н. М. Бабич, К. О. Тичина МІЖОСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ У СІМ'ЯХ, ЩО ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЦАМИ, ПІД ЧАС КРИЗОВИХ ПОДІЙ І ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ.....	133
О. М. Денисюк, Я. Ю. Загупіна-Візер СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ.....	135
К. Дробот МЕТОД «MUSIC MEDIATED INTERVENTION» У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....	136
О. В. Іваскевич НАСТІЛЬНО-РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ АДАПТИВНОСТІ У ЛЮДЕЙ, ЩО ПЕРЕЖИЛИ ТРАВМУЮЧІ ПОДІЇ.....	138
В. П. Кутішченко, О. О. Немикіна ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КРИЗИ СЕРЕДИНИ ЖИТТЯ У ЦИВІЛЬНИХ ЧОЛОВІКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	140
В. П. Кутішченко, М. Д. Соколовська ПРОБЛЕМА ЧИННИКІВ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ В СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	142

СЕКТОРАЛЬНА ДИСКУСІЯ 3.**ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОСВІТА У ВОЄННИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ЧАС**

**Н. М. Бабич, м. Київ,
n. babych@kubg.edu.ua
К. О. Тичина, м. Київ,
*k. tychna@kubg.edu.ua***

МІЖСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ У СІМ'ЯХ, ЩО ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ, ПІД ЧАС КРИЗОВИХ ПОДІЙ І ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

Військові конфлікти та кризові події, як-от війни, суттєво впливають на психіку дітей, особливо з мовленнєвими труднощами. Вони часто стикаються з підвищеною психологічною та емоційною напругою через комунікаційні бар'єри, які стають складнішими в умовах стресу та нестабільності. Для таких дітей важлива не тільки здатність виражати емоції, але й збереження емоційного зв'язку з батьками та близькими. Під час конфліктів ця взаємодія часто порушується, що негативно впливає на психоемоційний стан дитини та її адаптацію до стресових обставин. Міжособистісні стосунки з батьками й однолітками є ключовими для психологічного благополуччя дитини, однак під час війни вони зазнають додаткових труднощів через травматичний досвід.

Діти з мовленнєвими труднощами мають обмежені можливості для вираження своїх емоцій та переживань. Це ускладнює для них комунікацію з оточуючими, що є критично важливим у кризових умовах, таких як війна. Військовий конфлікт значно збільшує рівень стресу в сім'ях, що може негативно впливати на емоційний стан дитини з мовленнєвими труднощами. Мовленнєві труднощі роблять процес комунікації ще складнішим, оскільки діти не завжди можуть висловити свої переживання чи тривоги вербально [2, с. 57]. Це призводить до того, що емоції залишаються невисловленими, що сприяє наростанню внутрішньої напруги та психологічної нестабільності. Крім того, вербальні обмеження поглиблюють непорозуміння між дитиною і батьками, які не завжди здатні зрозуміти внутрішній світ дитини, що призводить до відчуження [3, с. 205]. Відсутність можливості ефективно спілкуватися може викликати в дитини почуття безпорадності, що тільки підсилює її емоційну напругу. Зокрема, дослідники (І. Баранець, Т. Калініна, Н. Пахомова) відзначають, що у дітей з мовленнєвими труднощами у кризових умовах можуть спостерігатися ознаки емоційного відчуження та дезадаптації через обмежені можливості комунікації з членами родини та однолітками [1, с. 106; 2, с. 58].

Роль сім'ї у підтримці дітей з мовленнєвими труднощами є вирішальною в будь-яких умовах, але під час військових конфліктів цей фактор стає ще більш важливим. Сім'я є головним джерелом емоційної підтримки для дитини. Проте, за умов війни, міжособистісні сімейні стосунки зазнають додаткових викликів,

оскільки батьки часто перебувають у стані підвищеної тривоги, стресу і навіть страху за своє життя та життя своїх близьких [3, с.207]. Це може знижувати їхню здатність надавати належну психологічну підтримку дитині. Крім того, батьки, що знаходяться в стані сильного стресу, можуть реагувати на поведінку дитини з подразненням або байдужістю, що створює атмосферу емоційної напруги в сім'ї [4, с. 183]. Для дитини з мовленнєвими труднощами це може бути особливо травматично, оскільки вона відчуває посилення ізоляції та нерозуміння з боку найближчих людей. Батьки, які самі переживають травматичні події, можуть бути емоційно недоступними для дитини, що сприяє її почуттю ізоляції та самотності. Дослідження Т. Калініної та І. Товкач показують, що в таких умовах діти з мовленнєвими труднощами часто відчувають брак емоційної близькості з батьками, що негативно впливає на їхній емоційний розвиток [1, с. 106; 5, с. 49]. Емоційна дистанція між батьками і дитиною ускладнює розвиток її соціальних навичок, оскільки дитина може відчувати себе незрозумілою і недостатньо підтриманою навіть у сімейному колі.

Окрім того, військові конфлікти нерідко призводять до втрати звичних соціальних контактів. Діти можуть бути відірвані від своїх друзів, педагогів і навіть членів сім'ї, що збільшує їхню соціальну ізоляцію. Втрата соціальних зв'язків також перешкоджає розвитку важливих комунікативних навичок, оскільки дитина не має можливості взаємодіяти в соціально-безпечному середовищі, що є важливим для її мовленнєвого і соціального розвитку [3, с. 210]. Це, в свою чергу, негативно впливає на розвиток їхніх міжособистісних стосунків, оскільки вони не отримують необхідної практики соціальної взаємодії. У дітей з мовленнєвими труднощами комунікаційні бар'єри в таких умовах лише загострюються, що може призвести до поглиблення їхньої соціальної ізоляції.

З огляду на труднощі, які виникають у дітей з мовленнєвими порушеннями під час кризових подій і військових конфліктів, логопедичний супровід таких родин набуває особливої важливості. Логопеди можуть допомогти дитині не лише з розвитком мовленнєвих навичок, але й з подоланням комунікаційних бар'єрів, що ускладнюються стресовими факторами. Важливим є також навчання батьків стратегіям ефективної комунікації, щоб вони могли краще розуміти емоційні та комунікативні потреби дитини. Така підтримка може не лише покращити міжособистісні стосунки у сім'ї, а й знизити рівень емоційної напруги та стресу, що впливають на всіх членів родини. Таким чином, систематична робота логопеда є невід'ємною частиною комплексної допомоги родинам, які виховують дітей з мовленнєвими труднощами, особливо в умовах кризи.

Список використаних джерел:

1. Калініна Т.С. Психологічна допомога батькам дітей з особливими освітніми потребами в умовах військових дій. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. №3. С. 103-107
2. Пахомова Н. Г., Баранець І. В. Напрями корекційної роботи з дітьми із тяжкими порушеннями мовлення в умовах воєнного стану. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія «Корекційна педагогіка»*. 2022. Випуск 43. С. 55-63.
3. Рібцун Ю. В. Запобігти, захистити, допомогти. Діти з особливими мовленнєвими потребами в умовах воєнного стану. *Вісник науки та освіти (Серія*

«Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»). 2022. №2(2). С. 202-213.

4. Тичина К. О. Особливості міжособистісних стосунків у сім'ях, що виховують дітей старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення: дис. ... кандидата психолог. наук: 19.00.08. Київ, 2018. 303 с.

5. Товкач І. Є. Формування мовлення у дитини дошкільного віку в умовах війни: психологічний аспект. *Дошкільна освіта в епоху постмодернізму: європейський досвід, інноваційні практики*: Збірник тез Міжнародного online-марафону вітчизняних і зарубіжних дослідників, науковців, освітян, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, педагогів-практиків (27-29 вересня 2022 року, м. Київ, Україна). Київ: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2022. С. 47-51

О. М. Денисюк, м. Київ,
o.denysiuk@kubg.edu.ua

Я. Ю. Загута-Візер, м. Київ,
y.zahutinavizer.asp@kubg.edu.ua

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Учні з особливими освітніми потребами (ООП) є однією з найуразливіших категорій серед здобувачів освіти. Залучення учнів з ООП та включення їх у загальний освітній простір є першочерговим завданням інклюзивної освіти, яке відбувається шляхом прокладання індивідуальної освітньої траєкторії для таких учнів у закладі освіти. Індивідуальна траєкторія формується і впроваджується фахівцями міждисциплінарних команд супроводу, з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей учня та існуючих перепон щодо залучення його до освітнього процесу.

Процес залучення учнів з ООП до загального освітнього простору закладу освіти завжди був складним та багатогранним і потребував ефективною взаємодії фахівців з різних установ та областей знань. В умовах військової агресії цей процес включення перебуває під ще більшим тиском з постійним ризиком вилучення учнів з ООП з загального освітнього процесу та простору закладу освіти.

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту», загальна середня освіта може здобуватися за очною, дистанційною, мережевою, екстернатною, сімейною формами чи формою педагогічного патронажу. Вибір щодо форми освіти для учнів мають право здійснити батьки чи законні представники учня відповідно до обставин, безпекової ситуації, потреб та можливостей учня. Однак у випадку певних форм освіти, наприклад сімейної, відповідальність за здобуття освіти учнем лягає виключно на батьків, а учні з ООП лишаються без соціально-педагогічного супроводу з боку міждисциплінарної команди у закладі освіти та корекційної складової навчання. А у випадку